

Леся Пиц

Науковий керівник – проф. Т.Д. Федірчик

Формування емпатійної культури майбутнього вчителя початкової школи в освітньому середовищі університету

Сучасний етап розвитку освітньої галузі характеризується реформуванням, у процесі якого відбувається зміна ціннісних орієнтирів учасників освітнього процесу, зокрема педагогічних працівників. Вагоме значення має сформованість емпатійної культури вчителя початкової школи, оскільки для молодших школярів особистість педагога надзвичайно значуща. Тому актуальною для вищої школи є проблема формування емпатійної культури майбутніх учителів початкових класів.

Окремі аспекти означеної проблеми висвітлювали різні вчені, зокрема: теорія і практика педагогічної підготовки майбутнього вчителя (О. Антонова, С. Вітвицька, О. Дубасенюк, І. Зязюн та ін.); розвиток педагогічної культури майбутнього вчителя (В. Гриньова, Н. Нікула, І. Пальшкова, С. Сисоєва, Т. Федірчик, О.Шурин та ін.). Однак подальших досліджень потребує система формування саме емпатійної культури майбутнього вчителя початкової школи.

Емпатійна культура майбутнього вчителя початкової школи являє собою складне особистісне утворення емпатійних знань, умінь та навичок, що забезпечує результативність дій учителя за рахунок позитивного сприймання учня, розуміння його емоцій та керування ними, прогнозування поведінки учня.

До механізмів, що забезпечують емпатійні відносини, належать: ідентифікація (сприяння іншому, що передбачає полегшення дій); рефлексія (уміння співвідносити зовнішні та внутрішні характеристики об'єкта емпатії); децентрація (переживання почуттів іншого, яке виявляється в умінні поставити себе на місце іншого). У цьому контексті емпатійна культура майбутнього вчителя початкової школи почала розглядатися у важливому сенсі – міжособистісних взаємин, педагогічного спілкування, керівництва (Д. Гнезділов, 2013).

До структури емпатійної культури майбутнього вчителя початкової школи можна віднести компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивний та праксеологічний), які виступають критеріями та мають відповідні показники.

Ученими виділяється низка шляхів формування емпатійної культури у педагогічних закладах вищої освіти через: вдосконалення змісту професійної підготовки; використання інноваційних форм позанавчальної та виховної роботи; організацію тренінгів професійного зростання (Шурин О., 2009).

Технологія формування емпатійної культури майбутнього вчителя початкової школи повинна охоплювати низку етапів (мотиваційний, змістово-когнітивний, діяльнісно-праксеологічний), які дозволять студенту не лише усвідомити суть, значущість емпатійної культури для професійної діяльності в умовах Нової української школи, а й сформувані практичні уміння та навички її реалізації на практиці.

Серед основних форм і методів формування емпатійної культури у студентів є: мотиваційні тренінги, дискусії, рольові ігри, тематичне спілкування, розв'язання педагогічних ситуацій тощо).

Отже, емпатійна культура є провідною складовою професійної діяльності майбутнього вчителя початкової школи. Рівень розвитку емпатії впливає на прояв співчуття, співпереживання, розуміння та сприяє гармонійному та повноцінному розвитку особистості учня. У своїх розвинених формах емпатія стає психологічним «інструментом» формування не лише правильної позиції педагога під час процесу комунікації, але й початковою ланкою формування гуманної взаємодії із школярами.

Список літератури

1. Гнезділов Д.Ю. (2013). Структурна модель особистої емпатії. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, Одеса : НДПУ ім. К.Д. Ушинського, № 3-4.
2. Шурин О.І. (2009). Емпатійна культура як інтегративна особистісна якість сучасного викладача. Нова педагогічна думка : наук.-метод. журнал. Рівне, № 1, С. 551–557.